Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

16. ledna 2025 *

„Řízení o předběžné otázce – Trhy finančních nástrojů – Směrnice 2004/39/ES – Článek 52 odst. 2 – Žaloba podaná v zájmu spotřebitelů – Organizace spotřebitelů s oprávněným zájmem na ochraně spotřebitelů – Aktivní legitimace k hájení individuálních zájmů svých členů před soudem – Ztráta aktivní legitimace v případě investic do finančních produktů vysoké ekonomické hodnoty – Osvobození od soudních poplatků a povinnosti nahradit náklady řízení vynaložené protistranou – Procesní autonomie – Zásada efektivity“

Ve věci C-346/23,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) ze dne 17. května 2023, došlým Soudnímu dvoru dne 1. června 2023, v řízení

**Banco Santander SA**, právní nástupkyně Banco Banif SA,

proti

**Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales –Auge**, zastoupující své členy D. Andrea a D. Alberta,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení: C. Lycourgos, předseda třetího senátu vykonávající funkci předsedy čtvrtého senátu, S. Rodin a O. Spineanu-Matei (zpravodajka), soudci,

generální advokátka: L. Medina,

za soudní kancelář: L. Carrasco Marco, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 8. května 2024,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Banco Santander SA, právní nástupkyni Banco Banif SA: J. M. Blanco Saralegui, A. Capilla Casco a J. M. Martínez Gimeno, abogados,

– za Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales –Auge: E. Avilés Alcarria, procuradora, a J. M. Davó Escrivá, abogado,

* Jednací jazyk: španělština.

– za španělskou vládu: A. Gavela Llopis, jako zmocněnkyně,

– za Evropskou komisi: C. Auvret, G. Goddin, P. Němečková a P. Vanden Heede, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 5. září 2024,

vydává tento

**Rozsudek**

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 52 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS (Úř. věst. 2004, L 145, s. 1; Zvl. vyd. 06/07, s. 263).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Banco Santander SA, právní nástupkyní společnosti Banco Banif SA, a Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales – Auge (sdružení spotřebitelů a uživatelů všeobecných služeb, dále jen „Auge“) ve věci platnosti smluv o koupi finančních nástrojů uzavřených neprofesionálními klienty.

## Právní rámec

### *Unijní právo*

*Směrnice 2004/39*

3 Body 2, 5, 17 a 31 odůvodnění směrnice 2004/39 uváděly:

„(2) […] je nutné stanovit stupeň harmonizace nezbytný [dosáhnout míry harmonizace nezbytné] k tomu, aby byla investorům nabízena vysoká úroveň ochrany a aby investiční podniky mohly poskytovat služby v celém [Evropském s]polečenství, které je jednotným trhem, na základě dohledu domovské země. […]

[…]

(5) Je nutné vytvořit komplexní regulativní rámec upravující provádění transakcí s finančními nástroji bez ohledu na metody obchodování používané k uzavírání těchto transakcí, aby byla při provádění transakcí investory zajištěna vysoká kvalita a integrita i celková efektivita finančního systému. Měl by být stanoven soudržný a s ohledem na rizika citlivý rámec pro regulaci hlavních mechanismů provádění příkazů, které jsou v současné době zastoupeny na evropském finančním trhu. […]

[…]

(17) Pro zajištění ochrany investorů a stability finančního systému by měly osoby, které poskytují investiční služby nebo vykonávají investiční činnost spadající do oblasti působnosti této směrnice, podléhat povolení vydanému domovským členským státem.

[…]

(31) Jedním z cílů této směrnice je ochrana investorů. Opatření na ochranu investorů by měla být přizpůsobena specifickým rysům každé kategorie investorů (neprofesionální, profesionální a protistrany).“

4 Článek 4 odst. 1 bod 12 uvedené směrnice zněl následovně:

Pro účely této směrnice se rozumí:

[…]

12) ‚neprofesionálním klientem‘ klient, který není profesionálním klientem[…]“.

5 Článek 52 uvedené směrnice stanovoval:

„1. Členské státy zajistí, aby každé rozhodnutí na základě právních a správních předpisů přijatých v souladu s touto směrnicí bylo řádně odůvodněno a aby bylo možné proti němu podat opravný prostředek k soudu. Právo na podání opravného prostředku platí rovněž v případě, že do šesti měsíců od podání žádosti o povolení obsahující všechny požadované informace není vydáno žádné rozhodnutí.

2. Členské státy stanoví, že jeden nebo více níže uvedených orgánů určených vnitrostátním právem může v zájmu spotřebitelů a v souladu s vnitrostátním právem podat žalobu [prostředek nápravy] u soudů nebo příslušných správních orgánů, aby zajistil uplatňování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice:

a) orgány veřejné moci nebo jejich zástupci,

b) organizace spotřebitelů s oprávněným zájmem na ochraně spotřebitelů,

c) profesní organizace s oprávněným zájmem na ochraně svých členů.“

*Směrnice 2014/65/EU*

6 Článek 74 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU (Úř. věst. 2014, L 173, s. 349) stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby každé rozhodnutí na základě nařízení [Evropského parlamentu a Rady] (EU) č. 600/2014 [ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně nařízení (EU) č. 648/2012 (Úř. věst. 2014, L 173, s. 84)] nebo na základě právních a správních předpisů přijatých v souladu s touto směrnicí bylo řádně odůvodněno a aby podléhalo soudnímu přezkumu. Právo na soudní přezkum platí rovněž v případě, že do šesti měsíců od podání žádosti o povolení obsahující všechny požadované informace není vydáno žádné rozhodnutí.

2. Členské státy stanoví, že níže uvedené orgány určené vnitrostátním právem mohou v zájmu spotřebitelů a v souladu s vnitrostátním právem rovněž podat žalobu [prostředek nápravy] u soudů nebo příslušných správních orgánů, aby zajistily uplatňování nařízení […] č. 600/2014 a vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice:

a) orgány veřejné moci nebo jejich zástupci;

b) organizace spotřebitelů s oprávněným zájmem na ochraně spotřebitelů;

c) profesní organizace s oprávněným zájmem na ochraně svých členů.“

7 Na základě článku 94 směrnice 2014/65 byla směrnice 2004/39 s účinností k 3. lednu 2017 zrušena.

*Směrnice (EU) 2020/1828*

8 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES (Úř. věst. 2020, L 409, s. 1) v bodech 13 a 14 svého odůvodnění uvádí:

„(13) Oblast působnosti této směrnice by měla odrážet nejnovější vývoj v oblasti ochrany spotřebitele. Vzhledem k tomu, že spotřebitelé se nyní pohybují na širším a stále více digitalizovaném trhu, dosažení vysoké úrovně ochrany spotřebitele vyžaduje, aby se směrnice vztahovala kromě obecného spotřebitelského práva i na oblasti, jako jsou ochrana osobních údajů, finanční služby, cestování a cestovní ruch, energetika a telekomunikace. Zejména je vzhledem k větší poptávce spotřebitelů po finančních a investičních službách důležité zlepšit vymáhání spotřebitelského práva v těchto oblastech. K rozvoji spotřebitelského trhu došlo rovněž v oblasti digitálních služeb a i zde vzrostla potřeba účinnějšího vymáhání spotřebitelského práva, a to včetně ochrany osobních údajů.

(14) Tato směrnice by se měla vztahovat na porušování ustanovení práva Unie uvedených v příloze I, pokud tato ustanovení chrání zájmy spotřebitelů bez ohledu na to, zda jsou označováni jako spotřebitelé, cestující, uživatelé, zákazníci, retailoví investoři, neprofesionální zákazníci, subjekty údajů nebo jinak. Zájmy fyzických osob, které byly nebo mohou být uvedenými porušeními předpisů poškozeny, by však tato směrnice měla chránit pouze tehdy, pokud jsou tyto osoby spotřebiteli podle této směrnice. Tato směrnice by se neměla vztahovat na porušení předpisů poškozující fyzické osoby, které jsou podle ní považovány za obchodníky.“

## *Španělské právo*

### *Královské legislativní nařízení 1/2007*

9 Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (královské legislativní nařízení 1/2007, kterým se přijímá přepracované znění obecného zákona o ochraně spotřebitelů a uživatelů a souvisejících zákonů) ze dne 16. listopadu 2007 (BOE č. 287 ze dne 30. listopadu 2007, s. 49181), ve svém čl. 8 odst. 1 písm. e) stanoví:

„Základními právy spotřebitelů a zranitelných uživatelů a spotřebitelů jsou:

[…]

e) konzultace, účast na procesu vypracovávání obecných ustanovení, která se jich přímo týkají, a hájení jejich zájmů zákonem zřízenými sdruženími, skupinami, svazy nebo konfederacemi spotřebitelů a uživatelů“.

### *Zákon 1/2000*

10 Ley de Enjuiciamiento Civil 1/2000 (zákon 1/2000 o občanském soudním řádu) ze dne 7. ledna 2000 (BOE č. 7 ze dne 8. ledna 2000, s. 575) v čl. 11 odst. 1 stanoví:

„Aniž je dotčena individuální aktivní legitimace poškozených, mají sdružení spotřebitelů a uživatelů zřízená dle zákona aktivní legitimaci k tomu, aby hájila před soudem práva a zájmy svých členů i sdružení samotného, jakož i obecné zájmy spotřebitelů a uživatelů.“

### *Zákon 1/1996*

11 Druhé dodatkové ustanovení Ley 1/1996 de asistencia jurídica gratuita (zákon č. 1/1996 o bezplatné právní pomoci) ze dne 10. ledna 1996 (BOE č. 11 ze dne 12. ledna 1996, s. 793) přiznává sdružením spotřebitelů a uživatelů právo na bezplatnou právní pomoc v řízeních před soudem, které mají „přímou souvislost se zbožím nebo službami určenými k běžnému, pravidelnému a všeobecně rozšířenému používání či spotřebě“.

12 Podle čl. 36 odst. 2 tohoto zákona toto přiznání znamená, že pokud sdružení v řízení neuspěje, není samo ani prostřednictvím svých individuálních členů, které zastupuje, povinno hradit náklady vynaložené protistranou, a to bez ohledu na hodnotu předmětu sporu.

### *Královské nařízení 1507/2000*

13 Real Decreto 1507/2000 por el que se actualizan los catálogos de productos y servicios de uso o consumo común, ordinario y generalizado y de bienes de naturaleza duradera, a efectos de lo dispuesto, respectivamente, en los artículos 2, apartado 2, y 11, apartados 2 y 5, de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y normas concordantes (královské nařízení 1507/2000, kterým se novelizuje seznam zboží a služeb určených k běžnému, pravidelnému a všeobecně rozšířenému používání či spotřebě a zboží trvalé povahy pro účely ustanovení čl. 2

odst. 2 a čl. 11 odst. 2 a 5 obecného zákona o ochraně spotřebitelů a uživatelů a souvisejících ustanovení) ze dne 1. září 2000 (BOE č. 219 ze dne 12. září 2000, s. 31349) v příloze I oddílu c) bodě 13 zařazuje bankovní a finanční služby mezi služby určené k takovému používání a spotřebě.

**Spor v původním řízení a předběžné otázky**

14 V období od 4. května 2007 do 7. ledna 2010 podali D. Andrea a D. Alberto u Banco Banif několik pokynů k nákupu finančních produktů v celkové výši 900 000 eur.

15 Auge, zastupující D. Andrea a D. Alberta, své členy, podalo proti této bance žalobu, kterou se domáhalo určení neplatnosti smluv o nabytí uvedených finančních produktů z důvodu vady souhlasu a vrácení části peněz zaplacených na základě těchto smluv, navýšených o provize, poplatky a úroky.

16 Soud prvního stupně uvedené žalobě částečně vyhověl. Odvolání podané proti jeho rozhodnutí bylo zamítnuto rozsudkem Audiencia Provincial de Granada (Provinční soud v Granadě, Španělsko) z důvodu, že uvedená banka nezohlednila investiční profil klientů a neposkytla jim před uzavřením smlouvy jasné a úplné informace o rizicích spojených s produkty, do nichž investovali.

17 Banco Santander, právní nástupkyně společnosti Banco Banif, podala mimořádný opravný prostředek z důvodu procesní vady a proti uvedenému rozsudku podala kasační opravný prostředek k Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko), který je předkládajícím soudem. Na podporu uvedeného mimořádného a kasačního opravného prostředku v podstatě tvrdí, že Auge nemůže vystupovat před soudem jménem svých členů, jelikož produkty, do nichž tito investovali, jsou spekulativními finančními produkty vysoké ekonomické hodnoty, a nikoli produkty běžného a všeobecně rozšířeného používání, což znamená, že podaná žaloba nespadá pod ochranu spotřebitelů.

18 V této souvislosti vyjadřuje předkládající soud pochybnosti ohledně výkladu čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39, který se týká aktivní legitimace spotřebitelských organizací.

19 Daný soud nejprve uvádí, že obecně připustil aktivní legitimaci sdružení spotřebitelů k hájení individuálních zájmů jejich členů v rámci žalob spadajících do působnosti uvedené směrnice. Zdůrazňuje však, že tuto legitimaci nepřipustil, pokud se jednalo o investice do finančních produktů spekulativní povahy nebo s vysokou ekonomickou hodnotou, jelikož tyto produkty nejsou určeny k běžnému, pravidelnému a všeobecně rozšířenému používání.

20 Podle čl. 11 odst. 1 zákona 1/2000 jsou totiž sdružení spotřebitelů aktivně legitimována k tomu, aby před soudem hájila práva a zájmy svých členů, pouze pokud tyto mají přímou souvislost se zbožím nebo službami určenými k běžnému, pravidelnému a všeobecně rozšířenému používání či spotřebě. I když přitom podle přílohy I oddílu c) bodu 13 královského nařízení 1507/2000 bankovní a finanční služby v zásadě mezi takové služby patří, existují nicméně finanční služby, které z důvodu své povahy a okolností, za kterých jsou poskytovány, nemohou být za určené k takovému používání považovány.

21 Podle předkládajícího soudu takový výklad španělského práva ve sporech, ve kterých „je postavení spotřebitele oslabeno s ohledem na charakteristiky sporu a hodnotu jeho předmětu“, zabraňuje podvodnému nebo účelovému využívání zvláštní aktivní legitimace sdružení spotřebitelů

finančně silnými investory ve snaze využívat práva na právní pomoc, které těmto sdružením přiznává zákon 1/1996, když je zbavuje povinnosti hradit soudní poplatky spojené s podáním žaloby a nahradit náklady řízení vynaložené protistranou v případě neúspěchu v řízení, aniž však dotyčné investory zbavuje jejich autonomního práva podat žalobu k soudu.

22 Předkládající soud dále uvádí, že se Soudní dvůr dosud výslovně nevyjádřil k posuzovací pravomoci, kterou mají vnitrostátní soudy ohledně aktivní legitimace sdružení spotřebitelů a uživatelů za účelem uplatnění práva na opravný prostředek stanovený v čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39.

23 V rozsudku ze dne 2. dubna 2020, Reliantco Investments a Reliantco Investments Limassol Sucursala București (C-500/18, EU:C:2020:264), kterého se dovolává Auge, se totiž Soudní dvůr omezil na konstatování, že takové faktory, jako je hodnota uskutečněných transakcí, rozsah rizika finančních ztrát spojených s uzavřením smluv se spotřebiteli, případné znalosti nebo odbornost dané osoby v oblasti finančních nástrojů nebo její aktivní jednání v rámci takových transakcí, stejně jako okolnost, že tato osoba uskutečnila velký objem obchodů v relativně krátkém časovém období, že investovala do uvedených obchodů značné částky nebo že může být považována za „neprofesionálního klienta“, jsou v zásadě irelevantní pro účely uznání postavení spotřebitele.

24 V projednávané věci se však jedná nikoliv o upření tohoto postavení investorům s velkou ekonomickou silou, kteří nakupují komplexní a vysoce rizikové finanční produkty, což předkládající soud, jak upřesňuje, nikdy neučinil, ale o určení, zda možnost sdružení spotřebitelů podat žalobu jménem jednoho z těchto investorů-spotřebitelů může být omezena, pokud je konstatována existence rizika procesního podvodu, který by způsobil neodůvodněnou újmu protistraně i státní pokladně.

25 Uvedený soud dodává, že body 45 a 46 rozsudku ze dne 27. února 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101), jakož i body 35 a 36 rozsudku ze dne 20. září 2018, EOS KSI Slovensko (C-448/17, EU:C:2018:745), týkající se směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288), podle všeho naznačují, že přezkum aktivní legitimace sdružení spotřebitelů spadá výlučně do pravomoci vnitrostátních soudů.

26 A konečně, předkládající soud zdůrazňuje, že jelikož opravné prostředky, které k němu byly podány, zpochybňují aktivní legitimaci Auge při zastupování jeho členů, je odpověď na předběžnou otázku uvedenou v následujícím bodě tohoto rozsudku nezbytná pro rozhodnutí sporu, který mu byl předložen. Mimo to má za to, že tuto odpověď nelze vyvodit z judikatury Soudního dvora, které se uvedené sdružení dovolává.

27 Za těchto podmínek se Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je s ohledem na skutečnost, že sdružení spotřebitelů mají aktivní legitimaci k tomu, aby zastupovala v soudních řízeních investory-spotřebitele namítající porušení povinností ze strany investiční společnosti při prodeji komplexních finančních produktů, přípustné, aby vnitrostátní soudy tuto aktivní legitimaci výjimečně omezily, jedná-li se v souvislosti s individuálně podaným návrhem o velmi solventní investory, kteří uskutečňují transakce, u nichž nelze mít za to, že jsou pravidelně a všeobecně používané, a kteří se účastní sporu pod záštitou sdružení spotřebitelů,

takže mohou využít případného zproštění nákladů soudního řízení, jehož předmět má vysokou hodnotu, čímž se vyhnou úhradě soudních poplatků i náhradě nákladů vynaložených protistranou v případě nepodložených, či dokonce účelových žalob?“

**K pravomoci Soudního dvora a přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce**

28 Banco Santander a španělská vláda namítají nedostatek pravomoci Soudního dvora k odpovědi na otázku položenou předkládajícím soudem z důvodu, že se tato otázka týká výkladu vnitrostátního práva. Podle společnosti Banco Santander z toho rovněž plyne, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je nepřípustná.

29 Banco Santander a španělská vláda se v podstatě shodují v tom, že obdobně jako jiné nástroje unijního práva v oblasti spotřebitelského práva se směrnice 2004/39 omezuje na stanovení povinnosti členských států přiznat sdružením spotřebitelů aktivní legitimaci v řízeních před vnitrostátními soudy za účelem ochrany kolektivních zájmů spotřebitelů. Uvedená směrnice naproti tomu nevyžaduje, aby členské státy přiznaly těmto sdružením aktivní legitimaci v řízeních před těmito soudy za účelem hájení individuálních zájmů jejich členů, ani aby jim byla přiznávána právní pomoc. Taková možnost proto spadá toliko do působnosti španělského práva.

30 Proto se otázka položená předkládajícím soudem týká výkladu španělského práva, které přiznává sdružením spotřebitelů aktivní legitimaci v řízeních před uvedenými soudy za účelem hájení individuálních zájmů jejich členů.

31 V tomto ohledu je nesporné, že v rámci řízení upraveného v článku 267 SFEU, které je založeno na jasném rozdělení funkcí mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, má pouze vnitrostátní soud pravomoc vykládat a uplatňovat ustanovení vnitrostátního práva, takže pravomoc Soudního dvora je omezena pouze na zkoumání ustanovení práva unijního (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. května 2022, Impuls Leasing România, C-725/19, EU:C:2022:396, bod 34 a citovaná judikatura).

32 V projednávané věci se však předkládající soud táže Soudního dvora nikoli na výklad vnitrostátního práva, ale na výklad čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39, který mu umožní rozhodnout spor v původním řízení, který mu byl předložen.

33 Z toho vyplývá, že Soudní dvůr má pravomoc zabývat se předloženou žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce.

34 Je třeba rovněž připomenout, že v rámci řízení zavedeného článkem 267 SFEU je věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor v původním řízení předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které má být vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání svého rozsudku i relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Jestliže se tedy položené otázky týkají výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout. Z toho vyplývá, že na otázky týkající se unijního práva se vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí žádosti podané vnitrostátním soudem je tak ze strany Soudního dvora možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo

právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 29. července 2024, LivaNova, C-713/22, EU:C:2024:642, bod 53 a citovaná judikatura).

35 V projednávaném případě přitom, jak je uvedeno zejména v bodě 26 tohoto rozsudku, předkládající soud přesně uvedl důvody, proč má za to, že odpověď na položenou otázku je nezbytná pro rozhodnutí sporu, který mu byl předložen. Není tedy zjevné, že by výklad požadovaný uvedeným soudem neměl žádný vztah k předmětu nebo realitě sporu v původním řízení, takže žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je přípustná.

## K předběžné otázce

36 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní judikatuře, která na aktivní legitimaci spotřebitelských organizací k hájení individuálních zájmů svých členů v soudních řízeních, a proto na právo těchto organizací na právní pomoc, uplatňuje omezení plynoucí z finančních možností těchto členů, ekonomické hodnoty a typu finančních produktů, do nichž uvedení členové investovali, jakož i komplexnosti těchto produktů.

37 Úvodem je třeba podotknout, že jak vyplývá z bodu 31 odůvodnění směrnice 2004/39, která je, jak poznamenala generální advokátka v bodě 32 svého stanoviska, na věc v původním řízení použitelná *ratione temporis*, cílem uvedené směrnice je mj. ochrana „investorů“, tedy neprofesionálních klientů, profesionálních klientů i podniků.

38 Podle judikatury Soudního dvora může být „neprofesionální klient“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 bodu 12 uvedené směrnice považován za „spotřebitele“, pokud je fyzickou osobou jednající mimo jakoukoliv podnikatelskou činnost (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. října 2019, Petruchová, C-208/18, EU:C:2019:825, bod 76).

39 Kromě toho, jak uvedla generální advokátka v bodě 67 svého stanoviska, dvojakost postavení investora-spotřebitele potvrzuje směrnice 2020/1828, jejíž bod 14 odůvodnění uvádí, že její ustanovení chrání zájmy spotřebitelů bez ohledu na to, zda jsou tito spotřebitelé označováni jako „cestující, uživatelé, zákazníci, retailoví investoři, neprofesionální zákazníci, subjekty údajů nebo jinak“. Z bodu 13 odůvodnění uvedené směrnice zejména vyplývá, že tato kromě obecného spotřebitelského práva pokrývá i další oblasti, jako například finanční služby.

40 I když byla uvedená směrnice přijata až poté, co nastaly skutkové okolnosti věci v původním řízení, nic to nemění na tom, že může být užitečná pro určení obsahu pojmu „spotřebitel“ v kontextu směrnice 2004/39, jelikož ve své příloze I odkazuje na směrnici 2014/65, která zrušila a nahradila směrnici 2004/39 a jejíž čl. 74 odst. 2, věnovaný právu na opravný prostředek v zájmu spotřebitelů, odpovídá čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39, jelikož oba tyto články mají téměř totožné znění.

41 Ve světle těchto úvodních upřesnění je třeba podotknout, že čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39 ukládá členským státům povinnost stanovit, že jeden nebo více orgánů vyjmenovaných v tomto ustanovení, kterými jsou orgány veřejné moci nebo jejich zástupci, organizace spotřebitelů s oprávněným zájmem na ochraně spotřebitelů a profesní organizace s oprávněným zájmem na ochraně svých členů, mohou v zájmu spotřebitelů a v souladu s vnitrostátním právem zahájit řízení u soudů nebo příslušných správních orgánů, aby zajistily uplatňování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice.

42 Za účelem odpovědi na otázku položenou předkládajícím soudem je třeba nejprve vymezit věcnou působnost uvedeného ustanovení a určit, zda se na žalobu podanou spotřebitelskou organizací k hájení individuálních zájmů vícero spotřebitelů vztahuje totéž ustanovení. Za tímto účelem je třeba vyložit výraz „zájem spotřebitelů“, který je v něm obsažen.

43 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je pro výklad ustanovení unijního práva třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí (rozsudek ze dne 17. listopadu 2022, TOYA, C-243/21, EU:C:2022:889, bod 36 a citovaná judikatura).

44 Co se týče znění čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39, je třeba podotknout, že toto ustanovení odkazuje ve všech jazykových verzích s výjimkou nizozemské na „spotřebitele“ v množném čísle. Použití množného čísla naznačuje, jak uvedla generální advokátka v bodě 40 svého stanoviska, že žaloba podaná spotřebitelskou organizací se musí týkat zájmů více spotřebitelů v oblasti finančních služeb a investic.

45 Uvedené ustanovení naproti tomu neupřesňuje, zda tento kolektivní rozměr žaloby podané spotřebitelskou organizací vyžaduje, aby se předmět takové žaloby omezoval na hájení obecného zájmu spotřebitelů, nebo se naopak může týkat rovněž individuálních zájmů několika spotřebitelů. Článek 52 odst. 2 směrnice 2004/39 se totiž, co se týče určení organizací, které mohou zastupovat zájmy spotřebitelů, i procesních podmínek, za nichž musí toto zastupování skutečně probíhat, omezuje na odkaz na právo členských států.

46 Z široké formulace tohoto ustanovení tak lze vyvodit, že členské státy mají i nadále možnost určit organizace, které jsou aktivně legitimovány v zájmu spotřebitelů, to, zda mohou být těmito organizacemi hájeny kolektivní i individuální zájmy, jakož i procesní podmínky, za kterých musí uvedené organizace na obranu těchto zájmů jednat.

47 Tento prostor pro uvážení přiznaný členským státům odráží systematiku a cíl směrnice 2004/39, kterým je, jak vyplývá z bodů 2, 5 a 31 jejího odůvodnění, vytvořit komplexní regulativní rámec v některých oblastech finančních trhů nutný pro dosažení míry harmonizace nezbytné k mj. k tomu, aby byla investorům nabízena vysoká úroveň ochrany.

48 Z předchozího vyplývá, že čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39 ukládá členským státům zavést procesní mechanismy na ochranu zájmů spotřebitelů, ale umožňuje jim přitom, aby tyto procesní mechanismy nastavily v souladu se svými právními tradicemi, mj. tím, že spotřebitelským organizacím přiznají aktivní legitimaci k ochraně individuálních zájmů jejich členů.

49 V posledně uvedeném ohledu stanoví čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39 právo na opravný prostředek v zájmu všech spotřebitelů-investorů, aniž by rozlišoval mj. v závislosti na jejich finančních možnostech a finančních nástrojích, do kterých investovali, pokud tyto nástroje spadají do působnosti směrnice.

50 Z tohoto ustanovení proto nevyplývá, že pokud dotyčný členský stát přiznal spotřebitelským organizacím aktivní legitimaci k hájení individuálních zájmů vícero svých členů před soudem, může být tato legitimace vyhrazena určité kategorii spotřebitelů identifikované na základě takových kritérií.

51 V projednávaném případě z vnitrostátního právního rámce, jak jej prezentoval předkládající soud, vyplývá, že španělský zákonodárce při výkonu pravomoci, kterou mu přísluší na základě čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39, přiznal sdružením spotřebitelů aktivní legitimaci k hájení individuálních zájmů jejich členů před soudem.

52 Daný soud uvádí, že ve své judikatuře připustil aktivní legitimaci sdružení spotřebitelů k hájení zájmů jejich členů v rámci opravných prostředků spadajících do působnosti směrnice 2004/39 a dále oba členové zastoupení sdružením spotřebitelů dotčeným ve věci v původním řízení mají postavení „spotřebitelů“.

53 Kromě toho uvedený soud rozhodl, že sdružení spotřebitelů nemají aktivní legitimaci k hájení individuálních zájmů finančně silných spotřebitelů, kteří investují do spekulativních finančních produktů vysoké ekonomické hodnoty, jež nelze považovat za běžně, pravidelně a všeobecně používané.

54 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že judikatura uvedená v předchozím bodě tohoto rozsudku vede z důvodu jejich finančních možností, jakož i ekonomické hodnoty, typu a komplexnosti jejich investic k vyloučení určitých spotřebitelů z možnosti jejich zastupování sdružením, které má oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů.

55 Článek 52 odst. 2 směrnice 2004/39 přitom vnitrostátní judikatuře, která vylučuje určité spotřebitele z práva být při podávání žalob zastupováni sdružením spotřebitelů, brání.

56 Naopak, pokud jde o režim právní pomoci, je třeba podotknout, že čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39 se omezuje na stanovení práva spotřebitelských organizací, které mají oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů, na opravné prostředky, aniž za účelem usnadnění výkonu tohoto práva ukládá poskytnutí takové pomoci.

57 Při neexistenci unijní právní úpravy možnosti přiznání právní pomoci sdružením spotřebitelů, když podávají žaloby v zájmu spotřebitelů v kontextu čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39, je na vnitrostátním právním řádu každého členského státu, aby na základě zásady procesní autonomie taková pravidla stanovil, avšak za podmínky, že nebudou méně příznivá než pravidla upravující podobné situace podléhající vnitrostátnímu právu (zásada rovnocennosti) a v praxi neznemožní nebo nadměrně neztíží výkon práv přiznaných unijním právem (zásada efektivity) (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. září 2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, bod 36 a citovaná judikatura).

58 V projednávaném případě předkládající soud uvádí, že pokud mají žaloby podané těmito sdruženími přímou souvislost se zbožím nebo službami určenými k běžnému, pravidelnému a všeobecně rozšířenému používání či spotřebě, pod něž bankovní a finanční služby obecně spadají, mají uvedená sdružení na právní pomoc nárok. Nejsou proto povinny hradit soudní poplatky související s podáním žaloby ani nahrazovat náklady řízení vynaložené protistranou, pokud ve věci neuspějí. Tyto náklady řízení nehradí ani jednotliví členové, které zastupují.

59 V tomto ohledu uvedenému soudu přísluší, aby posoudil, zda takové finanční nástroje, jako jsou nástroje dotčené ve věci v původním řízení, spadají pod „zboží nebo služby určené k běžnému, pravidelnému a všeobecně rozšířenému používání či spotřebě“, u nichž mají uvedená sdružení nárok na právní pomoc.

60 Podle uvedeného soudu však ve sporech, ve kterých „je postavení spotřebitele oslabeno s ohledem na charakteristiky sporu a hodnotu jeho předmětu“, by procesní podvod nebo zneužití řízení mohly vyplývat z toho, že sdružení spotřebitelů hájí individuální zájmy spotřebitelů s velkou finanční silou, kteří investují do spekulativních finančních produktů vysoké ekonomické hodnoty, jež nelze považovat za běžně, pravidelně a všeobecně používané.

61 V tomto ohledu nemá Soudní dvůr k dispozici žádné poznatky, které by byly s to vyvolat pochybnosti o souladu procesních pravidel dotčených v původním řízení se zásadou rovnocennosti. Případná absence právní pomoci neporušuje ani zásadu efektivity, za podmínky, že soudní poplatky, které je sdružení povinno uhradit v případě, že mu právní pomoc nebyla poskytnuta, nepředstavují nepřekonatelné náklady, které by v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práva na prostředek nápravy stanoveného v čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39, což musí ověřit předkládající soud.

62 Jak uvedla španělská vláda na jednání před Soudním dvorem a s výhradou ověření předkládajícím soudem, to platí tím spíše, že kritéria, kterými španělské právo podmiňuje možnost sdružení spotřebitelů využít práva na právní pomoc, nezasahují do práva spotřebitelů podávat individuální žaloby a požádat o právní pomoc, pokud nemají dostatečné zdroje, v souladu s relevantními ustanoveními španělského práva.

63 S ohledem na vše na výše uvedené je třeba předkládajícímu soudu odpovědět, že čl. 52 odst. 2 směrnice 2004/39 je nutno vykládat v tom smyslu, že:

– brání vnitrostátní judikatuře, která v případě, že dotyčný členský stát přiznal spotřebitelským organizacím aktivní legitimaci k hájení individuálních zájmů vícero jejich členů v soudních řízeních, uplatňuje na takovou aktivní legitimaci omezení plynoucí z finančních možností těchto členů, ekonomické hodnoty a typu finančních produktů, do nichž uvedení členové investovali, jakož i komplexnosti těchto produktů,

– v zásadě nebrání tomu, aby byla taková kritéria zohledněna při rozhodování o tom, zda tyto organizace mají nárok na právní pomoc.

## K nákladům řízení

64 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

**Článek 52 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS**

**musí být vykládán v tom smyslu, že**

– **brání vnitrostátní judikatuře, která v případě, že dotyčný členský stát přiznal spotřebitelským organizacím aktivní legitimaci k hájení individuálních zájmů vícero jejich členů v soudních řízeních, uplatňuje na takovou aktivní legitimaci omezení plynoucí z finančních možností těchto členů, ekonomické hodnoty a typu finančních produktů, do nichž uvedení členové investovali, jakož i komplexnosti těchto produktů,**

– **v zásadě nebrání tomu, aby byla taková kritéria zohledněna při rozhodování o tom, zda tyto organizace mají nárok na právní pomoc.**

Podpisy